

Miðvikan

John Effersøe:

Nóg mikið við einum sjúkrahúsi í Føroyum

John var abbasonur fyrsta Effersøe í Føroyum. Hann var beiggi Rasmus, Oliver og Poul, sum gjørdur nógv vart við seg í Føroyum. Men John og sonur hansara Gudmund komu at gera vart við seg í Føroyum sum læknar

2. partur

Sum nevnt í seinasta parti var John Effersøe lækni í Føroyum frá 1880, og fysikus, landslækni, frá 1883 til 1890. Tað er nakað skrivað um hansara læknavirksemi í Føroyum í bókum hjá Elin S. Jacobsen og Beintu í Jákupsstovu. sum eisini eru keldur til hesa frásøgn.

Effersøe: Bert eitt sjúkrahús í Føroyum

Í 1885 kom ein umsókn til løgtingið um at fáa eitt sjúkrahús á Tvøroyri. Hetta var mett at kosta kr. 6.000.

John Effersøe fekk hesa umsókn til ummælis. Hann nevndi í sínum ummæli, at í 1882 høvdu allir læknar í landinum samtykt at virka fyri at fáa sjúkrahús á Tvøroyri og í Klaksvík. Hetta skuldi tó bert vera móttøkuhús við tveimum stovum til sjúklingar, sum ikki toldu at verða sendir til Havnar. Her skuldu tó ikki vera lønt starvsfólk. Hesar ætlanir vóru ikki so umfatandi, sum tað, ið søkt var um nú.

Effersøe helt í sínum ummæli, at tað fór at vera ov dýrt at byggja slíkt sjúkrahús í mun til tørvin. Hann kundi taka undir við at byggja móttøkuhús úti á bygd, men legði eina við, at eitt rættiligt sjúkrahús var nóg mikið í Føroyum. Onkur vil kanska halda, at hann var framskygdur, meðan onnur avgjørt ikki vilja halda hetta!

Men meira hendi tó kortini ikki við sjúkrahúsum á bygd fyrr enn fleiri ár seinni.

Um hesa tíðina var ein landslækni og triggir økis-læknar í landinum. Umframt at vera landslækni var John eisini settur økislækni í Norðoyggjum í 1887 og í Vestmanna í 1888 og 1890.

Tá vóru sjálvandi heilt onnur viðurskifti enn í dag. Ein spurningur, sum kom upp í hansara tíð, var vaktarhald á sjúkrahúsinum. Játtaðar vóru kr. 500 fyri árið til endamálið. Effersøe helt tá speiskliga fyri í 1889, at ein

slík játtan mátti skiljast sum at ætlanin hevur verið, at eingin rættilig vakt skuldi vera um tey sinnissjúku!

Sinnissjúkur av at vera lækni í Klaksvík

Ein frásøgn er um, at landslæknin var biðin um at gera viðmerkingar til klagur um millum annað læknar í Klaksvík, Linde. Í brævi til amtið frá landslækninum sæst, at klagað var um, at Linde var so snarsintur og ófólkagur við sjúklingarnar. Amtmaðurin hevði spurt, um læknin mundi vera sinnissjúkur. Landslæknin svarar, at hann hevur bara gott at bera manninum. Men “ensomt Liv i Klaksvig, hvor der højst er 2-3 familier, som han kan have nogen tilfredsstillelse at omgås, folks irriterende urimelige fordringer til lægen, farlige rejser og tarveligt udbytte” kunnu vera orsök til hansara atburð, og hann vil ikki úti-hýsa, at “fortsat ophold kan fremkalde sindssygdom.”

Somuleiðis skrivur Effersøe til løgmláráðið í samband við at læknin í Vestmanna, Ringberg, hevur søkt annað embæti, at í Vestmanna er neyvan eitt tað einasta menniskja, ið Ringberg kann hava gleði av at koma saman við. Tískil kundi tað vera “hæmmende for hans aandelige Udvikling” at búgva ov leingi á so einsligum stað.

Fyrsta apotek

Fyrsta apotekið kom í 1883. Í 1882 skrivur Effersøe, at óvist er, um nakar fyrimunur er at hava apotek í so ótættum bygdu sum í Føroyum við so ringum ferðasambandi

Apotekarin Olaf Finsen helt, at byrjanin við apotekinum var nakað trek. Áðrenn tað vóru tað læknarnir í landinum, sum høvdu serrætt at flýggja út heilivág.

Men læknarnir og apotekið ilskaðust um, at handilsmonnum enn var loyvt at selja “handskepps” heilivág. John Effersøe tók stig til at leggja sak móti handilsmonnum í

Lise Effersøe Edwards saman við Signhild Nónstein við grøvina hjá Oliver P. Effersøe. Hann var langabbabeiggi Lise og oldurabbabeiggi Signhild. Signhild hevur hildið ættarnavnið í hevd við at geva einum soni navnið Gudmund við Effersøe sum millumnavn

Havn fyri at steðga hesum. Men hann tapti sakina, tí tað var eingin apotekaralóg galdandi í Føroyum.

Fekk danska konu

Tann 28. august 1885 verður John giftur í Keypmannahavn við Agnes Marie Christensen, sum var fødd 17. januar 1855. Tey komu saman niðri, tá ið hann var lækni á Kommunuhospitalinum í Keypmannahavn, og hon var sjúkrasystir.

Hon hevur biðað í tolni til drongurin kom niður aftur at giftast, og hon kom so til Føroya við honum.

John Effersøe gjørdi seg eisini galdandi á øðrum økjum. Á ólavsøku í 1887 var kappróður í Havn á fyrsta sinni, og var hann ein av stigtakarunum.

Í 1890 fer John Effersøe úr Føroyum. Tá gerst hann økislækni í Thyholm og Jegindø uppi í Thy í Jyllandi.

Frá 1896 verður hann eisini sjúkrahúslækni í Hvidbjerg, sum er á somu leiðum.

Orðaskifti um læknaviðurskifti

Eftir at vera komin aftur til Danmarkar luttekur John í einum orðaskifti í Ugeskrift for Læger um læknaviðurskiftini í Føroyum. Hetta var í 1891. John er einasti føroyingur í hesum orðaskifti, meðan hinir eru danir. Fremstur í orðaskiftinum var John og hansara undanmaður sum landslækni, Madsen Hoff, sum hevur verið umrøddur í røðini Hendur ið Sleptu.

John gevur eina rættliga dapra mynd av viðurskiftunum. Hann heldur at donsku læknarnir geva eina alt ov bjarta mynd av støðuni í Føroyum fyri at eggja donskum læknum at koma til Føroya.

John Effersøe, abbi Lise. Var lækni og landslækni í Føroyum 1880-1890